

MUZUŁMANIN, CZYLI KTO?

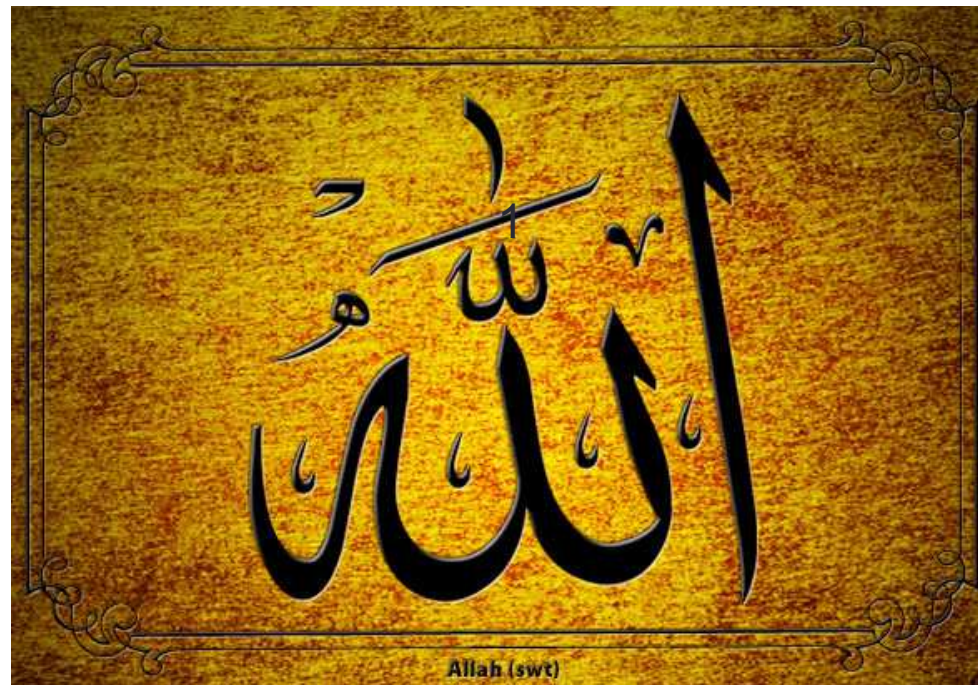
Muzułmanin czyli kto? Materiały dydaktyczne dla nauczycieli i organizacji pozarządowych

Opracowanie: Jagoda Grondecka, Oskar Handzel, Martyna Łukaszewska, Wojciech Mańczak, Natalia Siereda, Monika Wilga.

Opieka naukowa nad projektem: dr Marta Widy-Behiesse
(Zakład Islamu Europejskiego Wydział Orientalistyczny UW).

Muzułmanin, czyli kto?

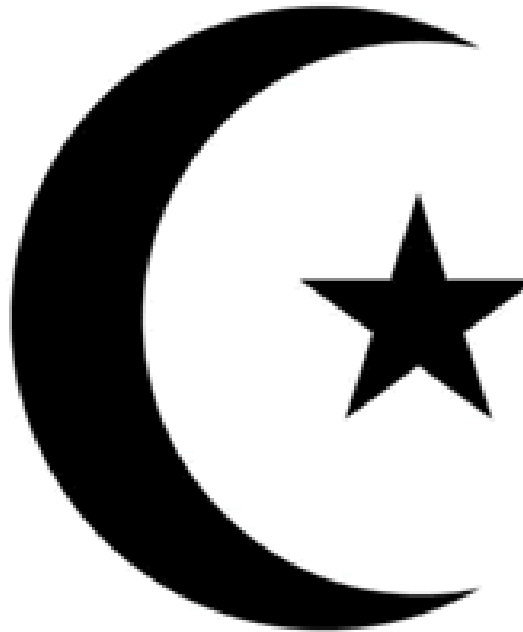
Islam – religia monoteistyczna

Islam oparty jest na wierze w jedynego Boga – Allaha.
W języku arabskim słowo *Allah* znaczy po prostu *Bóg*.

Muzułmanin, czyli kto?

Islam – religia monoteistyczna

Półksiężyc – symbol islamu od XIX wieku

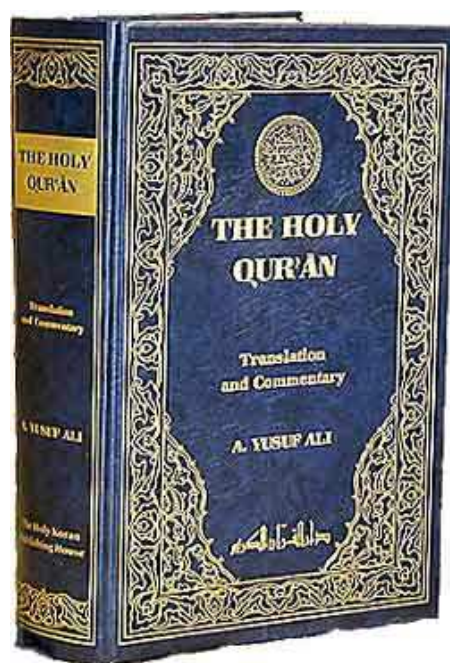
Muzułmanin, czyli kto?

Islam – religia monoteistyczna:

- Powstał w VII wieku naszej ery na Półwyspie Arabskim, w kolejnych wiekach zyskiwał swoich wyznawców głównie w krajach Bliskiego Wschodu, Afryki, Azji Środkowej
- Słowo islam w języku arabskim oznacza „poddanie się Bogu”
- Obecnie, pod względem liczby wyznawców to druga religia na świecie, po chrześcijaństwie

Muzułmanin, czyli kto?

Islam – religia monoteistyczna

Koran – najważniejsza święta księga islamu, po arabsku *Al-Kuran*, co znaczy „recytacja, czytanie”. Jest podstawowym źródłem prawa i zasad islamu.

Muzułmanin, czyli kto?

Islam – religia monoteistyczna

- Koran dzieli się na 114 sur, które z kolei dzielą się na wersy
- Z wyjątkiem sury otwierającej, sury Koranu są uporządkowane według ich długości – od najdłuższej do najkrótszej
- Sury dzielą się na mekkańskie i medyńskie, ze względu na miejsce ich objawienia. Różnią się one też stylem, a przede wszystkim poruszają tematyką.

Muzułmanin, czyli kto?

Islam – religia monoteistyczna Mahomet – Prorok i Wysłannik Boga

- Mahomet urodził się w Mekce w 570 roku
- Prorok pochodził z rodu Kurajszytów, którzy zamieszkiwali centralne ziemie Półwyspu Arabskiego
- Arabowie przed nastaniem islamu byli politeistami
- Niewiele znanych jest zdarzeń z publicznej działalności Muhammada do czterdziestego roku życia. Z zachowanych kronik wiadomo, że pracował jako kupiec i był znany z uczciwości, ponieważ nadano mu przydomek Al-Amin (Spolegliwy, Uczciwy)

Muzułmanin, czyli kto?

1 Głoś! w imię twego Pana, który stworzył!

2 Stworzył człowieka z grudki krwi zakrzepłej!

3 Głoś!

Twój Pan jest najszlachetniejszy!

4 Ten, który nauczył człowieka przez pióro;

5 nauczył człowieka tego, czego on nie wiedział.

(Koran, 96; 1-5)

Muzułmanin, czyli kto?

Islam – religia monoteistyczna

- W 622 roku odbyła się tzw. hidżra, czyli emigracja Proroka oraz kilkunastu rodzin z Mekki do Medyny. Data ta została uznana za początek ery muzułmańskiej.
- W Medynie Mahomet stał się organizatorem gminy muzułmańskiej (ummy) oraz najwyższym sędzią i autorytetem
- Spośród wielu objawień Proroka, charakter szczególny miały al-isra, czyli nocna podróż oraz al-miradż, czyli wniebowstąpienie. Muhammad odbył w nich podróż do Najdalszego Meczetu, który znajdował się wówczas w Jerozolimie oraz do nieba
- Zmarł w 632 roku

Muzułmanin, czyli kto?

Pięć dogmatów wiary w islamie

Każdy muzułmanin wierzy:

- W jedyne Boga
- W anioły
- W święte księgi – Torę, Ewangelię i Koran
- W wysłanników Bożych i proroków
- W Dzień Sądu Ostatecznego, po którym ma nastąpić raj i piekło

Muzułmanin, czyli kto?

Wiara w jedyne Boga – Allaha

- Bóg w islamie jest jeden, jedyny i niepodzielny
- Posiada 99 imion, zwanych Pięknymi Imionami Boga, m.in. Miłosierny, Litościwy, Cierpliwy, Dający Życie, Przynoszący Śmierć
- Według islamu jest to ten sam Bóg, który jest czczony przez żydów czy chrześcijan, muzułmanie tylko nieco inaczej go rozumieją i widzą, podobnie jak inaczej postrzegają relację człowiek – Bóg

Muzułmanin, czyli kto?

Wiara w jedyne Boga – Allaha

- W odróżnieniu od chrześcijan, którzy nazywają się dziećmi bożymi, muzułmanie uważają, że człowiek jest sługą Boga, jest mu winien całkowite posłuszeństwo
- W odróżnieniu od chrześcijańskiego dogmatu Trójcy Świętej (Boga istniejącego w trzech Osobach: Ojca i Syna i Ducha Świętego) islam wprowadził ideę jedności i jedyne Boga

Muzułmanin, czyli kto?

Wiara w anioły

- W islamie są to istoty bezcielesne, stworzone ze światła
- W zależności od funkcji, mogą znajdować się w niebie lub na ziemi
- Ich zadania są bardzo zróżnicowane, przede wszystkim jednak, z racji tego, iż są sługami Bożymi, ich głównym zadaniem jest wychwalanie Boga

Muzułmanin, czyli kto?

Wiara w święte księgi – Torę, Ewangelię, Koran

- Święte księgi to treść objawiona wybranym spośród ludzi – prorokom – przez aniołów
- Wszystkie księgi zostały przekazane przez tego samego Boga, posiadającego ich pierwowzór (zwany Księgą Matką – w języku arabskim Umm al-Kitab) w niebie
- Dla muzułmanów Koran jest ostatnią księgą objawioną, zawierającą pełnię objawienia Bożego. Uważają, że Tora i Ewangelia z różnych względów zawierają objawienia niepełne lub zniekształcone

Muzułmanin, czyli kto?

Wiara w wysłanników Bożych i proroków

- Prorocy to ludzie wybrani przez Boga do głoszenia Jego słowa na ziemi
- Według muzułmanów pierwszym Bożym wysłannikiem był pierwszy człowiek – Adam
- Muzułmanie uznają wszystkich proroków żydowskich oraz chrześcijańskich, zaprzeczają jednak boskiej naturze Jezusa. Uważają, że był on takim samym człowiekiem jak jego poprzednicy, pozbawionym części boskości

Muzułmanin, czyli kto?

Wiara w Dzień Sądu Ostatecznego

- Muzułmanie wierzą, że Dzień Sądu Ostatecznego jest nieunikniony tak samo jak śmierć
- Każdego człowieka przed oblicze Boga zabierze anioł śmierci – Izrail
- Bóg na podstawie świadectwa aniołów-towarzyszy, zdecyduje, czy wierny trafi do raju, czy czekają go ognie piekielne

Muzułmanin, czyli kto?

Pięć filarów wiary w islamie:

- Wyznanie wiary w jedyne Boga – szahada
- Modlitwa – salat
- Jałmużna – zekat
- Post – saum
- Pielgrzymka do Mekki – hadżdż

Muzułmanin, czyli kto?

Wyznanie wiary w jedyne Boga – szahada

Nie ma Boga prócz Allaha, a Mahomet jest jego prorokiem

Wyznanie wiary stanowi potwierdzenie dwóch dogmatów wiary – w jedyne Boga oraz w jego wysłannika i proroka – Mahometa.

Muzułmanin, czyli kto?

Modlitwa – salat

- Odmawiana jest pięć razy dziennie w wyznaczonych godzinach porannych, południowych, popołudniowych, wieczornych i nocnych
- Składa się z określonej liczby rytualnych gestów, których układ zależy od pory dnia
- Przed modlitwą należy dokonać ablucji i zadbać by odbywała się w czystym, schludnym miejscu, jeżeli nie jest to meczet

Muzułmanin, czyli kto?

Jałmużna – zaka

- Koran mówi o dwóch rodzajach jałmużny – w formie pieniężnej lub w naturze, np. produkty żywnościowe
- Zakat oddają ci, których majątek sytuuje się powyżej pewnego pułapu
- Jałmużna odprowadzana jest raz w roku
- Dodatkowo na zakończenie ramadanu istnieje obowiązek przekazywania żywności biednym – sadaka

Muzułmanin, czyli kto?

Post – saum

- Odbywa się w ramadanie, dziewiątym miesiącu kalendarza muzułmańskiego
- W czasie od wschodu do zachodu słońca muzułmanie powstrzymują się od jedzenia, picia, palenia tytoniu, stosunków seksualnych
- Obowiązuje wszystkich dorosłych muzułmanów, zwolnione są z niego tylko osoby chore, w podeszłym wieku, kobiety w ciąży lub karmiące
- Podróżni mają obowiązek „odrobienia” postu po zakończeniu podróży

Muzułmanin, czyli kto?

Pielgrzymka do Mekki – hadżdż

- Organizowana jest raz do roku, w dwunastym miesiącu kalendarza muzułmańskiego
- Każdy muzułmanin, jeżeli pozwala mu na to sytuacja finansowa i zdrowotna, powinien przynajmniej raz w życiu taką pielgrzymkę odbyć
- Z obowiązku tego zwolnione są kobiety, jeżeli nie mają męskiego opiekuna, który by im towarzyszył

Muzułmanin, czyli kto?

Pielgrzymka do Mekki – hadżdż

Do obrządków pielgrzymkowych należą między innymi:

- siedmiokrotne okrążenie Al-Kaaby
- dotknięcie lub pocałowanie Czarnego Kamienia
- wypicie wody ze świętego źródła Zamzam
- Święto Ofiar – kulminacyjny punkt pielgrzymki, w trakcie którego składa się ofiarę z barana, wielbłąda lub krowy dla upamiętnienia ofiary Abrahama.

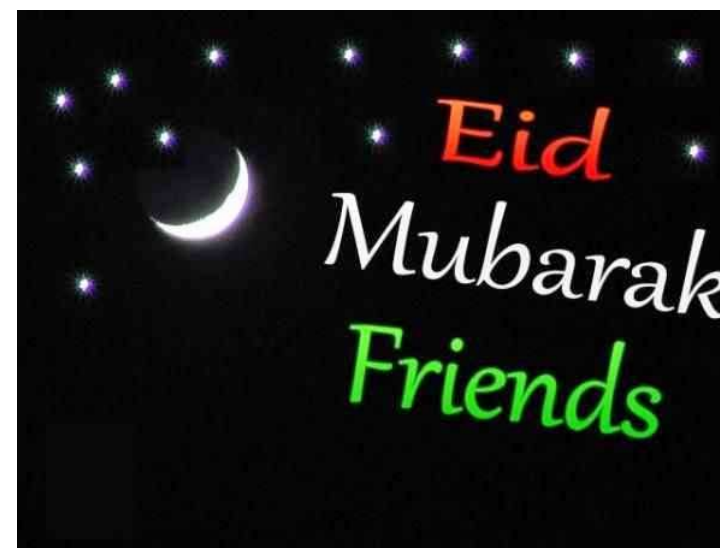
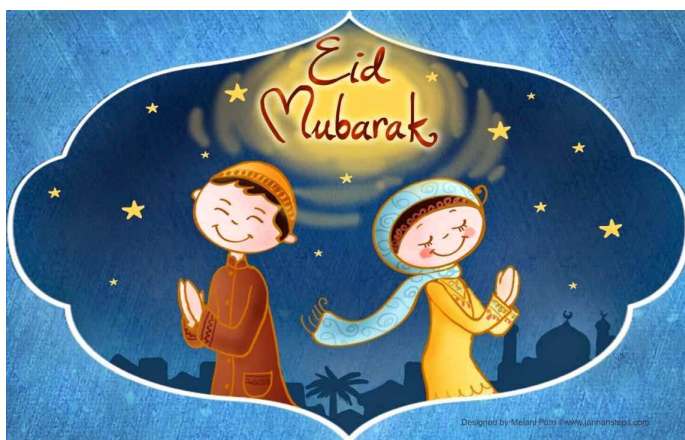
Muzułmanin, czyli kto?

Id al-Fitr (Ramadan Bajram, Święto Zakończenia Postu)

- Rozpoczyna się pierwszego dnia, dziesiątego miesiąca kalendarza muzułmańskiego i trwa trzy dni
- Jest to czas wolny od pracy. Bliscy obdarowują się prezentami, słodyczami i składają sobie życzenia pozdrawiając się słowami “id mubarak” – błogosławione święto
- Wierni zakładają odświętne, czasem kolorowe szaty, a w niektórych regionach kobiety mocniej niż zwykle barwią henną włosy i dłonie
- Święteczna modlitwa składa się z dwóch rakat, czyli systemu ruchów i pokłonów. Dodatkowo sześć razy wykonuje się takbir czyli podniesienie rąk na wysokość uszu wypowiadając „Allahu Akbar” – Bóg jest wielki
- W tym dniu płaci się zakat

Muzułmanin, czyli kto?

Id al-Fitr (Ramadan Bajram, Święto Zakończenia Postu)

(Przykładowe kartki świąteczne – źródło:www.egypt-weekly.blogspot.com/2014/07/eid-al-fitr.html, data dostępu: 21.05.2016)

“id Mubarak” – błogosławione święto

Muzułmanin, czyli kto?

Id al-Adha (Kurban Bajram, Święto Ofiarowania)

- Rozpoczyna się 10 dnia ostatniego miesiąca kalendarza, podczas trzeciego dnia pielgrzymki
- Trwa 4 dni i jest obchodzone przez cały świat muzułmański
- Święto upamiętnia poświęcenie Abrahama wobec Boga, który w dowód swojej wiary miał złożyć w ofierze swojego pierworodnego syna Ismaila
- Po zakończeniu wspólnej modlitwy muzułmanie składają ofiarę a mięso z zabitego w sposób rytualny zwierzęcia, dzieli się na trzy części dla krewnych, potrzebujących oraz na przyjęcie świąteczne
- Ofiara jest symbolem posłuszeństwa oraz wdzięczności wobec jedynego Boga

Muzułmanin, czyli kto?

Rozłam na sunnitów i szytów

Podziały w islamie obrazowane w mediach np. www.newseastwest.com/how-saudi-arabia-has-set-off-a-time-bomb-in-india/sunn-vs-shia/, data dostępu: 21.05.2016

Muzułmanin, czyli kto?

Gmina muzułmańska podzieliła się na szytów i sunnitów w 657 roku

Sunnici:

- Od „sunna” – pozostają w tradycji Proroka
- Główne szkoły: hanaficka, malikicka, szafi’icka, hanbalicka
- Stanowią ok. 80% społeczności muzułmańskiej

Szyici:

- Od stronnictwa/partii Alego
- Główne szkoły: dżafarycka
- System duchowieństwa, szczególna rola Alego i jego rodziny
- Wiara w Mahdiego

Muzułmanin, czyli kto?

Afryka Subsaharyjska

- Początki islamu w Afryce Subsaharyjskiej przypadają na VIII w. za sprawą kupców z Półwyspu Arabskiego
- Islam w Afryce zasymilował się z rodzimymi wierzeniami i stworzył fuzję kultur. Przykładem jest osoba *marabuta*, który w islamie jest przywódcą duchowym, któremu często nadaje się nadprzyrodzone moce. Idealnie łączy się to z osobą czarownika w rodzimych wierzeniach Afrykańczyków.
- W Afryce bycie muzułmaninem to prestiż, muzułmanin często kojarzony jest z bogactwem i wyższą kulturą
- 41% Afrykańczyków to muzułmanie

Muzułmanin, czyli kto?

Maghreb

- Początki islamu przypadają na pierwszą połowę VII w. kiedy to muzułmanie podbili Egipt i zawędrowali aż po tereny dzisiejszego Maroka
- Obszar ten jest zaliczany do krajów arabskich, między innymi przez przyjęcie arabskiego języka i utożsamienie się z arabską kulturą
- Podczas walk o niepodległość, głównie w okresie kolonizacji islam był synonimem walki o niepodległość
- Muzułmanie na tym terytorium stanowią 95%, wyznają islam sunnicki

Muzułmanin, czyli kto?

Maszrek

- Początki islamu przypadają na VII w., muzułmanie podbili wówczas Egipt
- Islam jest elementem łączącym na tym terytorium wiele kultur, języków i lokalnych obyczajów. Maszrek zamieszkują Arabowie, Kurdowie oraz Beduini
- Na skomplikowaną sytuację na tym obszarze nakłada się wieloletni konflikt izraelsko-palestyński, izraelsko-arabski oraz kurdyjskie dążenia do niepodległości i wiele innych.
- W tym regionie żyją szyici oraz sunnici

Muzułmanin, czyli kto?

Kaukaz

- Islam pojawił się w VII w na terenach dzisiejszego Dagestanu, później za sprawą podbojów arabskich i działalności misyjnej rozprzestrzenił się na sąsiadujące obszary
- Islam na Kaukazie od zawsze był połączony z tradycjami lokalnymi i prawami zwyczajowymi, w związku z tym interpretacja islamu wygląda nieco inaczej niż na terenach rdzennie arabskich
- Religia na tym obszarze jest ważnym narzędziem w rękach władz państwowych
- Kaukascy muzułmanie to w większości przedstawiciele sunnizmu

Muzułmanin, czyli kto?

Turcja

- Islam dotarł na obszary dzisiejszej Turcji w XI wieku wraz z koczowniczym ludem Wielkich Seldżuków
- Turcja jest państwem laickim, więc przynajmniej w teorii wyklucza to wpływ religii na politykę
- Wiele zwyczajów dotyczących życia codziennego zostało zaadaptowanych na wzór europejski
- W Turcji wyznaje się islam sunnicki, 98% społeczeństwa tureckiego wyznaje tę religię

Muzułmanin, czyli kto?

Azja południowo-wschodnia

- Islam pojawił się tu pod postacią państw-miast, zakładanych przez muzułmańskich kupców – pierwsze powstało w XIII w.
- Szacunkowo ok. 2/3 ludności w Azji stanowią muzułmanie
- Islam jest jedną z najczęściej praktykowanych religii w regionie południowo-wschodniej Azji, licząco blisko 240 milionów wyznawców. Przekłada się to na około 40% całej populacji Azji Dalszej. Stanowczą większość islamu w tym regionie to sunnici

Muzułmanin, czyli kto?

Bibliografia:

- Michael Cook, *Mahomet*, Prószyński i S-ka, Warszawa 1999
- Janusz Danecki, *Podstawowe wiadomości o islamie*, Wydawnictwo Akademickie Dialog, Warszawa 2007
- Hassan Ali Jamsheer, *Historia powstania islamu jako doktryny społeczno-politycznej*, Wydawnictwo Akademickie Dialog, Warszawa 2009, str. 26-40
- Agata Marek, Agata S. Nalborczyk, *Nie bój się islamu, Leksykon dla dziennikarzy*, www.wiez.com.pl/islam/ (data dostępu: 02.05.2016)
- Richard C. Martin, *Encyclopedia of Islam and the Muslim World*, Macmillan Reference USA 2004, vol. 1 (chutba, takbir, rakat)
- Małgorzata Ramocka, *Zagadnienia etyki biznesu w islamie*, Zeszyty naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie, Tarnów 2007, str. 129-131

MUZUŁMANIN, CZYLI KTO?

UW 200
Dwa stulecia
Dobry początek

